

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL RADYOSU PROGRAMLARININ
ÖĞRENMEYE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
(Eğitim Teknolojisi)

Osman KARAPINAR

Ocak — 1989
ESKİŞEHİR

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Ünvanı, Adı ve Soyadı)

(İmza)

Başkan :

Üye :

Üye :

Üye :

Tez'in Kabul Edildiği Tarih :

ÖNSÖZ

İnsanların ihtiyaçlarını karşılayacak ideal bir eğitimin gerçekleşmesi için, ekonomik ve verimli bir öğretimi sağlayacak, yeni, eğitici teknik ve yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Verimli bir öğretim, etkili bir öğretme-öğrenme ortamı ile gerçekleşebilir. Etkili bir öğretme-öğrenme ortamı sağlamada radyo programlarından da yararlanılmaktadır.

Bu araştırma ile, "Okul Radyosu" programlarının ilkokulda Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak kullanıldığında, öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma konusunun seçiminden, sonuçlanana kadar değerli yardımlarını esirgemeyen ve bilimsel davranışları kazanmada büyük etkisi olan Hocam Sayın Prof. Dr. Kâmuran Çilenti'ye teşekkür ederim.

Araştırmanın her aşamasında, ilgilenerek büyük katkı ve destek veren ve ortaya çıkmasını sağlayan danışmanım Sayın Doç. Dr. Alişan Hızal'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın desenlenmesinde ve istatistik hesaplarının yapılmasında bana yol gösteren Sayın Yrd. Doç. Dr. Gürhan Can'a şükranlarımı sunarım.

Araştırmanın uygulanmasında yardımcı olan İlkokul Müdürleri Sayın Menduh Akbaş, Aydın Akın, Adil Ceylan, Duran Durulmuş, Ömer Erişen, Abdurrahman Evecen, İbrahim Hürdoğan, İzzet Öncü, Ethem Özdemirci, Atila Sızıçen, Adnan Şener, Yılmaz Yapar'a ve araştırmayı sınıflarında uygulayan İlkokul Öğretmenleri Sayın Mehmet Arga, Aşır Atalay, A. İhsan Baran, Kemalettin Çalışkan, Ali İhsan Erden, Vahide Göl, Ali Güntürkün, Aysel Kayış, Sultan Öztürk, Mediha Satır, Altun Sönmez, İdris Şahin'e ve araştırmanın daktilo edilmesinde yardımcı olan İlkokul Müdür Yardımcısı Sayın Yaşar Kurt'a teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmalarımnda sorumluluklarımı paylaşan eşim Emine Karapınar'a teşekkürü bir borç bilirim.

Eskişehir, Ocak 1989

Osman KARAPINAR

YAZAR

YÜKSEK LİSANS DALI

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ

Özgeçmiş

- 1953 Ankara'da doğdu.
- 1971 Ankara Hasanoğlan Atatürk İlköğretmen Okulu-
nu bitirdi. İlkokul öğretmeni olarak çalışma-
ya başladı.
- 1977 Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler
Bölümü'nü bitirdi. Orta dereceli okullarda
Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak çalışmaya de-
vam etti.
- 1983 Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğ-
retim Müfettişliği Hizmet-İçi Eğitim Kursu'nu
bitirdi. İlköğretim Müfettişi olarak çalışma-
ya başladı.
- 1985 Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim
Yönetimi ve Teftişi Bölümü'nü bitirdi. Halen
İlköğretim Müfettişi olarak çalışmasını sürdür-
mektedir.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR	viii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
A. Problem	1
1. Eğitim Aracı Olarak Radyodan Yararlanma İhtiyacı	6
2. Radyodan Eğitim Aracı Olarak Yararlanma Yolları (Biçimleri)	7
3. Radyo Programları ve Manyetik Ses Şeritleri	9
4. Türkiye'de Radyo İle Eğitim ve Bu Konuda Yapılan Araştırmalar	10
B. Problem Cümlesi	17
C. Amaç	17
D. Önem	18
E. Sayıltılar	18
F. Sınırlılıklar	18
G. Tanımlar	19
II. YÖNTEM	20
A. Araştırma Modeli	20
B. Evren ve Örneklem	20
C. Verilerin Toplanması (Uygulama).....	21
D. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	22
III. BULGULAR VE YORUM	24
A. Deneme ve Kontrol Gruplarının Ön Test Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	25

B.	Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	26
C.	Deneme Grubu Ön Test-Son Test Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	27
D.	Deneme ve Kontrol Grupları Son Test Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	28
E.	Deneme Grubundaki Kız ve Erkek Öğrencilerin Ön Test-Son Test Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	29
IV.	ÖZET-YARGI VE ÖNERİLER	30
A.	Özet	30
B.	Yargı	33
C.	Öneriler	33
EKLER	34
KAYNAKÇA	48

TABLÖLÄR

TABLO

Sayfa

1.	DENEME VE KONTROL GRUPLARINDAKİ DENEKLERİN DURU- MU	21
2.	DENEME VE KONTROL GRUPLARININ ÖN TEST UYGULAMALA- RINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR	25
3.	KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARIN- DAN ELDE EDİLEN BÜLGULAR	26
4.	DENEME GRUBU ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARI İLE İLGİLİ BULGULAR	27
5.	DENEME VE KONTROL GRUPLARININ SON TEST UYGULAMA- LARI İLE İLGİLİ BULGULAR	28
6.	DENEME GRUBUNDAKİ KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLERİN ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARINDAN ELDE EDİLEN BÜL- GULAR	29

BÖLÜM I

GİRİŞ

A. Problem

"...İnsanların kendi öğrendiklerini başkalarına da öğretme çabasına girişmeleri eğitim denilen sürecin ortaya çıkmasına neden olmuştur..." (Çilenti, 1984, s.4) Günümüze gelene kadar meydana gelen değişimler eğitimde birçok sorunları da beraberinde getirmiştir. Nüfusun artması ile öğrenci sayısı da artmıştır. Artan öğrencilerin ihtiyacına cevap verecek yeni tesis ihtiyacı, ek finansman ve program değişikliği gerektirmiştir. Bunların yanında öğretme, öğrenme süreçleri ve örgütsel yapıda da değişiklik gerekli olmuştur.

Bilgi gerek miktar gerekse ayrıntı yönünden hızla artmaktadır. Bu artan bilgiye ulaşmak için, okul programlarının, ders konularının ve öğretim materyallerinin sürekli olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Öğrenci ve öğretmenlere yeni bilgilerini zamanında ve etkili bir biçimde ulaştırılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Çağdaş insana temel bilgileri kazandırabilmek için öğretim süresinin uzatılması, devamlı öğrenme kavramının benimsenmesi gerekli olmuştur.

Bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler eğitim ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkileri de büyük ölçüde etkilemektedir. Dünyadaki hızlı değişmelere eğitimin ve sosyal düzenin uydurulması gerekli olmaktadır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılayacak ideal bir eğitim ve öğretimin gerçekleşmesini sağlamak için; çağın şartlarına uygun olarak eğitimin dayandığı kuramsal temeller yeniden değerlendirilmekte, örgütsel yapılar değiştirilmekte, program, yöntem ve süreçlerde yenilikler yapılmaktadır. Bu konuda arzu edilen hedeflere ulaşmak için; daha çok okul inşa etmek, daha çok öğrenci yetiştirmek, daha çok öğretmen istihdam etmek yeterli değildir.

Okullar, hangi tip öğrenci yetiştirecek? Neyi, nasıl ve ne kadar zamanda öğretecek? Öğretmenlerin yeni şartlara göre yetiştirilmesi nasıl olacaktır? Eğitim araç ve gereçleri nasıl hazırlanacak ve kullanılacaktır? Öğrenme ve öğretme süreç ve yöntemleri nasıl geliştirilecek ve uygulanacaktır? Ekonomik ve verimli öğrenme nasıl sağlanacaktır? gibi soruların cevaplarının araştırılması ve tedbirlerinin alınması gerekmektedir.

Eğitimciler çağın şartlarına uygun, insanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve sosyal ve ekonomik yönden kalkınmada gerekli olan insan gücünü yetiştirecek bir eğitim yapabilmek için, daha çok öğrenciye, daha az zamanda, daha fazla bilgi öğretmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle de öğretimin daha verimli olmasına sağlayacak yeni, eğitici teknik ve yöntemlerin geliştirilmesi için çaba sarfedilmesi gerekmektedir. (Alkan, 1984, s.4,5).

Öğretimin daha verimli olması için yapılan çalışmaların, ilk insanın bildiği bir şeyi bir başka insana öğretmek için "Bunu nasıl öğretilir?" sorusunu sorduğu anda başlamış olduğunu söyleyebiliriz. (Çilenti, 1984, s.27). Bu çalışmalar Dünya ülkelerince teknoloji ve bilimin ortaya koyduğu verilerden yararlanılarak geliştirildi. 1950 yıllarına kadar eğitimi etkileyen faktörlerden en önemlisinin eğitimin araçları olduğu görüşü yaygındı. Öğretmenin eğitim araçlarını bol bol kullanması yeterli olarak düşünülüyordu. Bu görüş eğitimin konuları arasında "göz ve kulak yoluyla eğitimin araç ve yöntemleri" adı verilen disiplini geliştirdi. Bu disiplin 1960 yıllarına gelindiğinde "Eğitimin Teknolojisi" adını alarak davranış bilimlerinin verilerine dayalı bir disiplin haline gelmiştir (Çilenti, 1984, s.28).

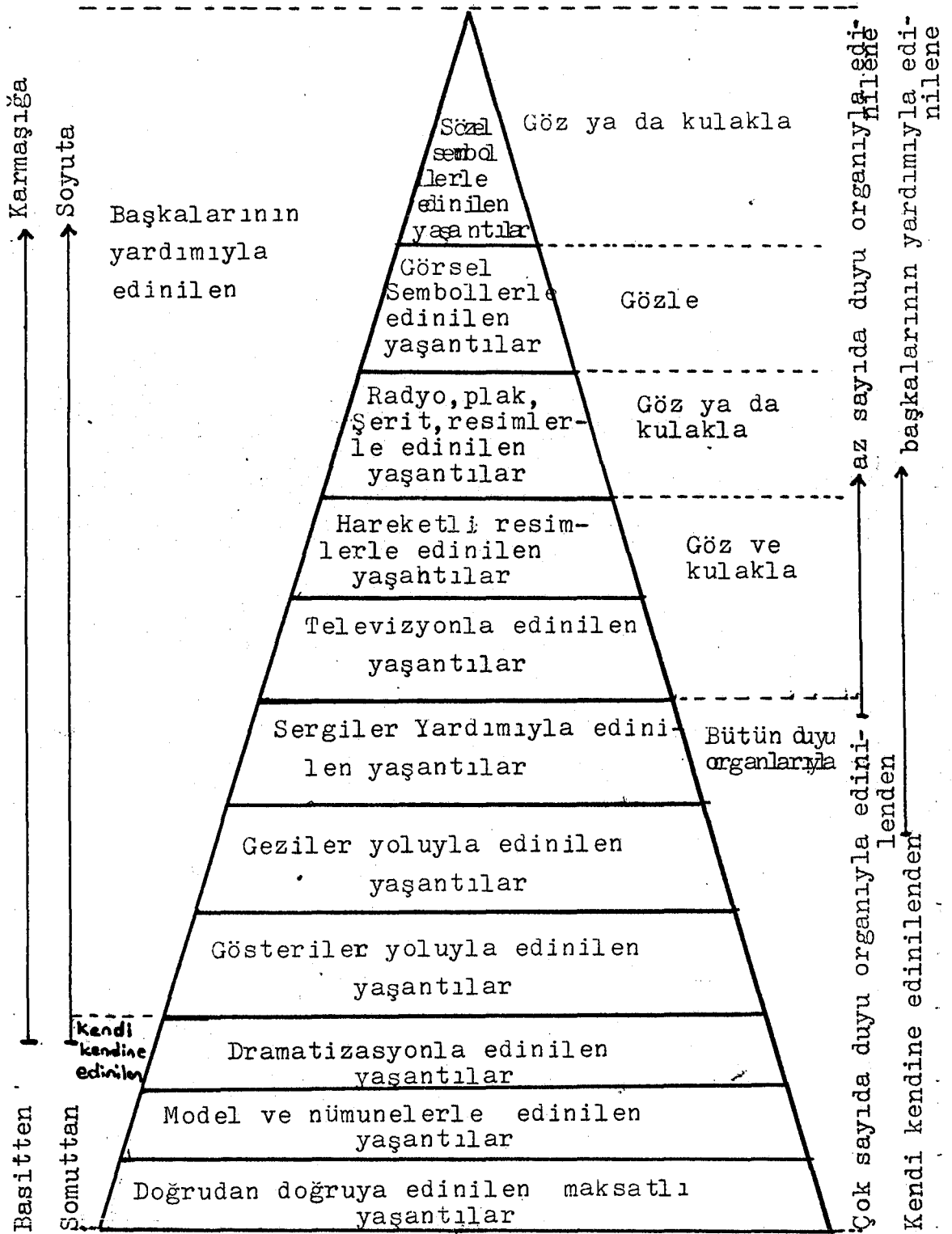
Bugün Eğitim Teknolojisini,

"Davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili verilerine dayalı olarak, eğitimle ilgili ulaşılabilir. İnsan-gücünü ve insan gücü-dışı kaynakları, uygun yöntem ve tekniklerle akıllıca ve ustaca kullanıp, sonuçları değerlendirerek, bireyleri, eğitimin özel amaçlarına ulaştırma yollarını inceleyen bilim dalı" (Çilenti, 1984, s.29).

şeklinde tanımlıyoruz.

Eğitim teknolojisinin eğitim sürecindeki yerini onun, program geliştirmeyle ilişkisini belirleyerek açıklayabiliriz. Program geliştirme; bireylere toplumun arzu ettiği davranışları kazandırmak olan eğitimin, planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemleridir. (Çilenti, 1984, s.15). Çağdaş program geliştirme sürecinin ikinci aşaması eğitimin yürütülmesi yani, bireylerin özel amaçlara (hedeflere) ulaştıracak öğrenme durumlarından geçirilerek gerekli yaşantıların kazandırılması aşamasıdır (Çilenti, 1984, s.27). Bireyleri özel amaçlara (hedeflere) ulaştıracak öğrenme durumlarının düzenlenmesi çalışmaları nedeniyle, eğitim teknolojisinin program geliştirmenin yürütme basamağı ile sıkı bir ilişkisi vardır.

Eğitim Teknolojisinin en önemli öğesini oluşturan öğrenme durumlarına eğitim ortamı da denir. Eğitim ortamında amaçların öğrenciye kazandırılmasını sağlayacak olan uygun bir öğretim yeri, bunun yanında araç-gereç ve yöntemler ile bunları düzenleyen öğretmen vardır (Çilenti, 1984, s.40). Öğretmen öğretme durumlarını sağlayabilmesi için eğitim teknolojisi alanında gerekli bilgi, beceri ve tutumlara sahip olacak şekilde yetiştirilmelidir. Daha sonra da çevre ayarlamasında kullanabileceği bir model sunulmalıdır (Çilenti, 1984, s.55). Bu konuda Amerikalı eğitim teknolojisi uzmanı Edgar Dale "Yaşantı Konisi" adını verdiği çok esnek bir model geliştirmiştir (Çilenti, 1984, s.56). Dale bu modelde (Şekil 1) koninin tabanına bütün duyu organlarıyla edinilebilecek somut ürünü, yaşantıları almış, başkaları yardımıyla edinilebilecek soyut yaşantıları da sırasıyla daha yukarıya yerleştirmiştir. Yaparak öğrenme ürünü yaşantıları koninin tabanına, başkaları yardımıyla edinilecek yaşantıları ise daha yukarı almıştır. İki duyu organı sözkonusu olduğunda, biri göz ise ve diğer şartlar eşitse gözle edinilen yaşantılar koninin tabanına, daha yakın bir düzeye konmuştur. Koninin tabanına basit yaşantılar konmuş, kar-

Şekil 2. Yaşantı Konisi

maşık olanlar sırayla yukarılara yerleştirilmiştir. Böylece yaşantıların somuttan, soyuta doğru, tabandan tepeye kadar yerleştirildiği bir model oluşturmuştur. Bu modelde Dale sıraya koyduğu yaşantıların hangi öğretim araç, yöntem ve teknikleriyle kazandırılabilirliğini de belirtmiştir (Çilenti, 1984, s. 57). Dale'in bilimsel bulgulara dayanarak meydana getirdiği yaşantı konusunda görüldüğü gibi, öğrenme durumları da dediğimiz eğitim ortamlarında yer alan yaşantılardan biri de radyo programları, plaklar ve manyetik şeritler yoluyla ve başkalarının yardımıyla yalnız kulak (işitme) yoluyla edinilen yaşantılardır.

Eğitim ortamlarında radyo programlarından yararlanmak amacıyla Türkiye'de Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından programlar hazırlanmakta ve TRT Radyolarından yayınlanmaktadır. "Okul Radyosu" adıyla yayınlanan bu programların öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığının ortaya konmasının gerekli olduğu düşünülerek; problem cümlesi, "Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu programları ilkokulda Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilave olarak kullanıldığında, öğrenci başarısına ne ölçüde etki etmektedir?" şeklinde belirlenmiştir.

Problem cümlesinde belirtilen soruya verilecek cevabın daha anlamlı hale gelmesi ve araştırma konusunun bütün içindeki yerini görebilmek için; Eğitim Aracı Olarak Radyodan Yararlanma İhtiyacı, Radyodan Eğitim Aracı Olarak Yararlanma Yolları (Biçimleri), Radyo Programları ve Manyetik Ses Şeritleri, Türkiye'de Radyo İle Eğitim ve Yapılan Araştırmalar hakkında bilgi verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Belirtilen konularla ilgili bilgiler izlenen sayfalarda verilmiştir.

1. Eğitim Aracı Olarak Radyodan Yararlanma İhtiyacı

Dünya üzerindeki hemen tüm uluslar, hangi sosyal grupta, maddi güçleri, yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun bireylerin eğitim ihtiyaçlarından, yetenekleri ve ilgileri ile uyumlu biçimde yararlandırılmasının gerekli olduğu görüşünde birleşmektedirler (Hızal, 1983, s.6). Bu evrensel görüşe rağmen uygulamalarda, tüm ülkeler çeşitli eğitim sorunları nedeniyle istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Bu eğitim sorunlarından birkaçı şunlardır. Eğitime duyulan istek sonucu okullardaki öğrenci sayısı artmıştır. 1970'lerde Dünya'da 750 Milyon yetişkin okur-yazar değildi, bu sayıya her yıl 20 Milyon kişi daha katılmaktadır. Yeterli okul yapılamaması, öğretmen yetiştirilememesi sonucu dersliklerde gereğinden çok öğrenci yığılmış ve eğitimin niteliği düşmeye başlamıştır. Öğrenci sayısının artması ile eğitime yapılan harcamalar artmıştır. Toplumların ekonomik, politik ve kültürel yönlerden değişikliğe uğramalarına karşılık, eğitim programları değiştirilmemektedir. Eğitim programlarını öğrencilere aktarma yöntemleri aynen devam ettirilmektedir. Öğretim yöntemleri kitle eğitimine etkili olamamaktadır. Bunların sonucunda sistemlerin ürünü durumunda olan bireyler yeterli bilgi ve beceriden yoksun olarak toplumda yaşamaktadırlar (Hızal, 1983, s.6,7). Bu sorunlara çözüm arandığında, daha çok okul açma, daha çok öğretmen yetiştirme, öğrenim süresini uzatma gibi geleneksel yaklaşımlar yanında, tüm ülkelerin yönetici ve eğitimcileri dikatlerini yeni yaklaşımlara yöneltmeye başlamışlardır. Bunun sonucu olarak kendi kendine öğrenme-öğretme sistemlerine geçilmesi bunun gerçekleşmesi için de uzaktan iletişim teknolojisinin eğitime uygulanması görüşü benimsenmiştir. Bu görüş ile oluşturulan değişik öğretim-öğrenme sistemlerinden bazıları da; Radyo ve Televizyonla desteklenmiş sınıf öğretimi, yazılı gereçler ve bir eğitim kurumunda kısa süreli yüz yüze öğretimle desteklenmiş radyo ve televizyonla öğretimdir. Bu öğretim ve öğrenme sistemleri eğitimde

kitle iletişim araçlarından yararlanma yoluna gidilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. "...Bu uygulamaların çağdaş eğitim teknolojisinin gelişim yönü (kitle eğitimi) ile de tutarlı olduğu görülmektedir..." (Hızal, 1983, s.9).

2. Radyodan Eğitim Aracı Olarak Yararlanma Yolları (Biçimleri)

"...Radyo icat edildiğinden beri büyük insan kitlelerini etkilemeyi sürdüren önemli bir kitle iletişim aracıdır..." (Çilenti, 1984, s.92). "...Eğitim hizmetlerinin geniş kitlelere ulaştırılmasında radyodan yararlanma eğilimi giderek artmaktadır..." (Hızal, 1983, s.53). Radyodan eğitimde eğitsel nedenle yani yazılı gereçlerle yapılan öğretime, öğretmenin sesinin duyurulması ve pratik nedenle, yani eğitim imkanlarını yaygınlaştırmak ve çeşitlendirmek amacı ile yararlanılmaktadır. Ülkelerde eğitim hizmetlerinin götürülmesindeki uzaklık sorunu radyodan yararlanılarak belirli bir ölçüde ortadan kaldırılabilir. Radyo insan sesini çok uzaklarda bulunan geniş kitlelere ulaştırabilmektedir. (Hızal, 1983, s.53,54). Radyo sistemi belirli konulara ilişkin bilgileri anında yayıp, dinlenmesini sağlar. Ayrıca bunlar bant ve plaklara kayıt edilerek daha sonra yayınlanmasını da sağlar. Bu özelliği ile geniş kitlelere hitap edebilmektedir. (Hızal, 1983, s.54).

Dünya ülkelerinin çoğunda radyodan bir eğitim aracı olarak yararlanılmaktadır. İngiltere'de Açık Üniversite'de kullanılan araç ve gereçlerin % 10'unu TV ve Radyo dersleri oluşturmaktadır (Hızal, 1983, s.2). Fransa'da üniversite düzeyinde uzaktan öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada kendisine sunulan eğitim araç ve gereçlerinden ne oranda yararlandıkları sorulmuş, en çok yararlanılandan en az yararlanılana doğru olmak üzere ders kitapları-el kitapları, teksirler, çoğaltmalar, bant, kaset ve plaklar, yüz yüze öğretim etkinlikleri radyo yayınları, üniversitede ders izleme, televizyon yayınları biçiminde bir sıralamanın olduğu görül-

müştür. (Hızal, 1983, s.2). Aynı öğrencilere kendi isteklerine bırakılırsa değişik araç ve gereçlerden ne oranda yararlanmayı isteyecekleri sorulduğunda en çoktan en az yararlanılmak istenene doğru olmak üzere teksirler, çoğaltmalar, yüz yüze öğretim etkinlikleri, ders kitapları, el kitapları, üniversitede dersleri izleme, bant, kaset ve plaklar, radyo yayınları, televizyon yayınları biçiminde bir sıralamanın olduğu ortaya çıkmıştır (Hızal, 1983, s.4). İngiltere'deki Açık Üniversite öğrencilerinin bir haftada yapmış oldukları 13 saatlik öğretim-öğrenme etkinliklerinde, değişik kaynaklarla öğrenmeye ayırdıkları sürelerin 1 saatini radyo ve TV. yayınlarını dinleme ve izleme oluşturmaktadır (Hızal, 1983, s.4). Bu araştırmalarda görüldüğü gibi radyodan yayınlanan eğitim programlarından büyük bir kitle yararlanmaktadır. Ayrıca bu yönde fertlerin de istekli olduğu görülmektedir.

Ülkemizde de radyodan haber edinme eğlenme, kültür ve eğitsel amaçla yararlanılmaktadır. TRT Yayın Plânlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığınca 1984 yılında Ankara'da yapılan "Radyo Televizyon Programları Kamuoyu Araştırması" sonuçlarına göre fertlerin % 56.2'sinin hergün radyo dinleme alışkanlığına sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada orta öğretim öğrencilerinin % 39.4'ü hergün radyo dinlerken, % 36.9'unun hafta sonu dinlediği, yüksek öğretim öğrencilerinin % 51.3'ü hergün, % 15.7'si hafta sonu radyo dinlediği böylece orta öğretim öğrencilerinin hafta içinde daha az, hafta sonunda daha çok radyo dinledikleri ortaya çıkmaktadır. Araştırmada "neden radyo dinliyorsunuz?" sorusuna % 43.5'i hem eğittiği hem de eğlendirdiği için cevabını vermişlerdir. Hem eğittiği hem de eğlendirdiği cevabını verenlerden öğrenim durumuna göre % 43.3'ü orta öğretim öğrencisi, % 42.2'si yüksek öğretim öğrencisi durumundadır. Bu sonuca göre öğrenim gören fertlerin büyük bir çoğunluğunu radyodan eğitim yönünden yararlandığı görülmektedir.

Radyo öğretme-öğrenme süreçlerinde; kanıtlama, örnek olaylar gösterme, kavramda derinleşme, açıklama ayrıntılı bilgi verme, etkin katılmayı sağlama, kendi kendine öğrenmeye rehberlik etme ve yöneltme, uzmanları sunma, bağlantı ve etkileşimi sağlama işlevlerini yerine getirmektedir (Hızal, 1983, s.34,35).

Ülkelerin çoğunda radyoya diğer kaynaklarla yapılan öğretimi destekleme ve zenginleştirme amacı ile başvurulmaktadır. Ayrıca uzaktan öğretimde radyo ile belirli konularda bilgi verilerek bu araç temel bilgi kaynağı olarak da kullanılmaktadır. Radyo ile öğrencilere belirli konular öğretilmekte, çalışma yöntemleri açıklanmakta ve rehberlik yapılabilmektedir. Anlaşılması güç konularda açıklamalar ve öğrenilen konuların özetlenmesi yapılabilir. Bilgilerin pekiştirilerek bellekte uzun süre kalması sağlanabilir. Öğrencilerin yeni öğrenme kaynaklarına başvurarak kendi uğraşları ile bilgilerini zenginleştirme istekleri uyandırılmaya çalışılmaktadır. Diğer kaynaklarla işlenmesi güç veya imkansız olan konular işlenmekte eksik öğrenilen bilgiler tamamlanmaktadır. Verilen bilgilerden daha çok yararlanılabilmesi amacı ile öğrencilerin belirli bir çalışma hızına girmeleri sağlanabilmektedir (Hızal, 1983, s.56-57).

3. Radyo Programları ve Manyetik Ses Şeritleri

Radyo programları televizyona göre çok daha ucuza hazırlanmakta bu nedenle de önemini kaybetmemektedir.

Radyo programlarının eğitim yönünden birçok yararları vardır. Olaylar ve olgular olduğu gibi işitilir. Olaylar büyük insan topluluklarınca aynı anda işitilir. Cisimler, olaylar ve olgular, insanlar ve diğer ülkeler hakkında belirsiz olan tutum ve inançları geliştirir. Programlarda, kulağı etkileyen her çeşit eğitim aracı kullanılabilir.

Radyo programlarının eğitim yönünden bazı sınırlılıkları da

vardır. Radyo tek yönlü bir araçtır. Dinleyenden hemen aydınlatıcı yankı alınamaz. Her gruba radyo programı hazırlamak zaman alır, masraflı olur, ayrıca özel bir eğitim gerektirir. Sadece kulağı etkiler. Bu yönden ilgi çekici programlar hazırlamak zordur. Okulların haftalık ders çizelgesi ile radyo programlarını uydurmak zordur. Her sınıfta radyo bulundurmak pahalıdır. Program önceden dinlenemediğinden hazırlık yapılması ve tekrar imkânı yoktur. Program iyi hazırlanmadığında öğrenciler duyulan seslerin kaynakları hakkında çoğu zaman yanlış izlenim edinebilir (Çilenti, 1984, s.93).

Manyetik ses şeritleri (teyp ve bantlar) plastik, asetat veya kâğıt şeritler üzerine demir oksit kristalleri yapıştırılarak meydana getirilen şeritlerdir. Bunlar ses alma cihazlarıyla çalınır ve ses alınır.

Manyetik şeritlerin eğitim yönünden yararları şunlardır: olgu ve olayların kişilerin veya yaratıklardan erişilemeyenlerin seslerini sınıfa getirir. Önceden dinleme imkânı vardır. Dersin plânlaması ve hazırlanmasını kolaylaştırır. Anadili öğretiminde çok yararlı olmaktadır. Sözcüklerin doğru söylenmesi, çeşitli cümle kalıplarının öğrenilmesi, konuşmanın iyileştirilmesini sağlar. Müzik ve yazarlık yeteneklerinin geliştirilmesinde çok yararlı olur. Bireysel olarak grupça kullanılabilir. Radyo programlarını zenginleştirir. Öğrenci sorulara verdiği cevapları doğrularıyla karşılaştırma imkânı bulduğundan iki yönlü bir iletişim aracıdır. Genel olayları ve radyo programları ile diğer şeritlerdeki sesleri kaydetme ve sonra sınıfta öğrencilere dinletme imkânı verir (Çilenti, 1984, s.96).

4. Türkiye'de Radyo İle Eğitim ve Bu Konuda Yapılan Araştırmalar

Radyo programlarının hazırlanmasındaki esas amaç, örgün eğitimde okul ders programlarının doğrudan desteklemek veya yardımcı nitelikte eğitim yapmaktır. Genel olarak ilkokuldan üniversiteye kadar resmi okul derslerini izleyerek bu öğretim kurumlarında yapılan öğre-

time paralel eğitici yayınlar yapılmaktadır. Bu tür yayınlar ülkelerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak artar veya azalır. Bazı ülkelerde çok yoğun kullanıldığı halde, bazı ülkelerde bu tür yayınlara fazla rastlanmaz (Aziz, 1982, s.38).

Ülkemizde ilk radyo yayını 1927 yılında "Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi" tarafından başlatılmıştır. Radyo yönetimi 1936 yılında PTT'nin, 1940 yılında Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nün yönetimine girmiştir. Bir mayıs 1964 tarihinde yürürlüğe giren 359 sayılı TRT yasası ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'na devredilmiştir (Aziz, 1982, s.79,80).

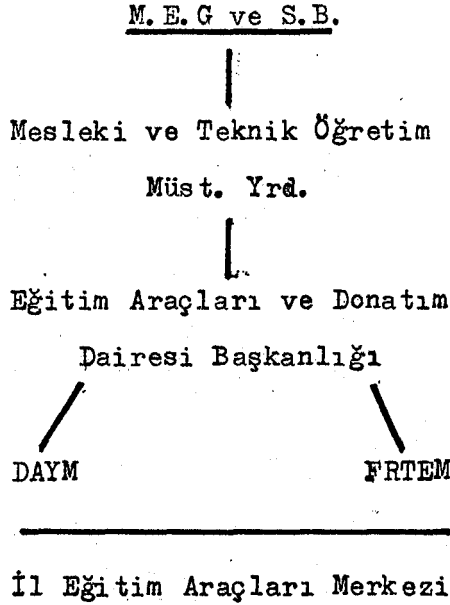
Ülkemizde ilk radyo ile eğitim yayını 1963 yılında Ankara İl Radyosunda ilkokul öğrencilerine yönelik deneme yayınları ile başlamıştır (Hızal, 1983, s.14). Bu yayınlar öğretim programlarını zenginleştirmek, öğretmenin sınıfa getirmekte güçlük çekeceği konuları işleyerek öğretime destek olmak, amacı güdülen ilk örgün eğitim programıdır (M.E.B. Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, 1983, s.202).

1974-1979 Yılları arasında Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) adı ile uzaktan öğretim örgütü kurulmuştur. Bu öğretimde öğretme-öğrenme etkinliklerinde yararlanılmak üzere radyo programları hazırlanıp hizmete sunulmuştur (Hızal, 1983, s.14). Böylece ilk yaygın eğitim programları gerçekleştirilmiştir.

359 Sayılı TRT yasasının ek 3. maddesi, Radyo ile yapılacak okul ve halk eğitimi ile ilgili yayınları TRT kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın birlikte düzenlemesi hükmünü getirdiğinden 11 Nisan 1966 da Milli Eğitim Bakanlığı ile TRT arasında düzenlenen protokol gereğince "Okul Radyosu" kuşağı oluşturulmuştur (Özbilgin Ve Demir, 1984, s.2).

Okul Radyosu kuşağında yer alan programları Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı adına Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) hazırlamaktadır. FRTEM aşağıdaki şemada da görüldüğü gibi,

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığına bağlı bir kurumdur. 15.10.1951 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. (M.E.B Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, 1983, s.18).

FRTEM tarafından 1963 yılında başlatılan deneme yayınları 1965-1966 yıllarında tüm Türkiye Radyoları'ndan yayınlanmaya başlamış, 1966-1967 öğretim yılında ise deneme yayınları ihtiyaçları karşılama, programların konu ve sürelerinde artış sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar sonucu 1 saatlik kuşaklar halinde döndürülmüştür. Türkiye Radyoları'nda sabah ve öğleden sonra olmak üzere "Okul Radyosu" günde iki kez yayınlanarak genellikle ikili, öğretim yapan okullardaki öğrencilerin evde buldukları saatte derslerine yardımcı olmak amacı güdülmüştür (M.E.B. Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, 1983, s.202). TRT Radyo I'de yayınlanan Okul Radyosu'nda genellikle ilkokullar ve anaokulu çağı çocukları için yayın yapılmakta, bu yayınlarda çeşitli konulardaki eğitim ihtiyaçlarını doğrudan karşılamaya çalışmakta öğretim programlarının konu içeriklerini zenginleştirilen, bütünleyen, pekiştiren programlar hazırlanmaktadır. TRT II'de

1971 yılında başlayan yabancı dil programları orta I'den lise sona kadar İngilizce, Fransızca, Almanca olarak hazırlanan programlar ile öğrencilere yabancı dil dersinde yardımcı olmak aynı zamanda yabancı dil öğreneceklere ortam hazırlamak amacı gütmektedir (M.E.B Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, 1983, s.203,204).

Okul Radyosu programları hedefine ulaşabilmekte midir?

Başka bir deyişle hedef alınan dinleyici kitle (sınıf ortamındaki öğretmen ve öğrenciler) bu programlardan ne ölçüde yararlanmaktadır? Yararlananların öğrenmelerine ne ölçüde etki yapmaktadır? Bu sorulara cevap verebilmek için hedef alınan dinleyici grup üzerinde yeterli araştırmaların yapılması gerekir. Bu araştırmalar ile programların etkisi ölçülerek alınan sonuçlara göre program yazarlarına ve yapımcularına aydınlatıcı yankı (geri besleme) sağlanacak ve programlar üzerinde gerekli değişiklikler ve düzenlemeler yapılabilecektir.

Okul Radyosu ile ilgili olarak 1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı "Radyo ile Eğitim Programları Araştırması" yapmıştır. Bu araştırma ile yayınlanan programların öğrencilere ve öğretmenlere ne ölçüde yararlı olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre radyo eğitim yayınlarının yararlı olduğu ancak, rastlantı sonucu dinlendiği, sistemli bir dinlemenin sözkonusu olmadığı ortaya çıkmıştır. 1972-1974 yıllarındaki araştırmalarda aynı sonucu vermiştir (M.E.B. Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, 1983, s.203).

Özbilgin ve Demir (1984) Malatya merkez ilçe ilkököl öğretmenleri üzerinde "Okul Radyosu" programlarının etkililiğini araştırmışlardır. Bu araştırma sonucuna göre 1983-1984 öğretim yılında öğretmenlerden sınıf ortamında Okul Radyosundan yararlandıklarını söyleyenlerin oranı % 18'dir. Okul Radyosu programlarını sınıf ortamında sürekli olarak dinlediklerini söyleyen % 16.6'dır. Okul Radyosu'nun sınıfta dinlenememe nedenleri olarak % 88'i sınıfa ait radyonun olmayışını; % 53'ü Okul Radyosu kuşağının yayın saatleri-

nin sınıfın haftalık ders dağıtım çizelgesine uymadığını, ifade etmişlerdir. Öğrencilerden % 73'ünün evinde radyo bulunduğu görülmüştür. Öğretmenlerin % 80'i Okul Radyosu'ndan sınıf içi öğretiminde etkili bir biçimde yararlanmak için yapılacak hizmet-içi eğitim kurslarına katılmak istemektedir. Öğretmenlerin yaklaşık % 95'i Okul Radyosu yayınlarını evlerinde dinlediklerini ifade etmişler, ancak bunlardan % 60'ı fırsat buldukça, % 29'u çoğunlukla, % 6'sı da devamlı dinlemektedirler. Öğrencilerin % 65'i Okul Radyosu programlarını evlerinde dinlemektedir. Dinledikleri programla ilgili olarak öğrencilerin % 30'u sınıf öğretimine soru yöneltmektedir, öğretmenlerin % 85'i Okul Radyosu'ndan yararlanmanın sınıf ortamındaki başarıyı olumlu yönde etkilediği görüşünde birleşmektedirler. Bu da öğretmenlerin sınıf içi öğretiminde radyonun sağlayacağı eğitim ortamlarından yararlanmaya hazır olduklarını göstermektedir.

Bu araştırmanın öneriler bölümünde;

"...Ülkemizde şu anda uygulandığı biçimiyle Okul Radyosu programları yayın öncesinde değerlendirilmediklerinden program yapımcıları, ürettikleri programların etkililiği konusunda dinleyicilerden herhangi bir aydınlatıcı yankı (geri-bildirim) alamadığı. Değerlendirme eğitim etkinliklerinin ayrılmaz bir parçası olduğuna göre, "Okul Radyosu" programlarının da etkililiğini saptamak için mutlaka değerlendirilmeleri gerekeceği, bu konuda kontrol grubu kullanarak sistemli değerlendirme araştırması yapılabileceği ..." (Özbilgin ve Demir, 1984, s.21".

belirtilmekte ayrıca,

"...Ünite konularındaki gecikmelerden dolayı Okul Radyosu programlarından zamanında yararlanamayan öğretmenler için "Okul Radyosu" programlarının bant da alınmış en az bir takımı, İl Eğitim Araçları Merkezinde hazır bulundurulabileceği" (Özbilgin ve Demir, 1984, s.23).

belirtilmektedir.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanmıştır.

zırlanarak TRT Radyolarından yayınlanan Okul Radyosu programları "...öğretmenin sınıfa getirmekte güçlük çekeceği konuları işleyerek öğretime destek olmak..." (M.E.B. Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı 1983, s.203). Amacı ile hazırlanmaktadır. Okul Radyosu programları gerçekten bu amaca ulaşabilmekte midir? Başka bir deyişle hedef alınan dinleyici kitle (sınıf ortamındaki öğrenciler) bu programları dinlediğinde öğrenmesine olumlu yönde bir etki yapılmakta mıdır? Bu programlar bu etkiyi yapacak nitelikte midir? Bu sorulara cevap verebilmek ve programların geliştirilip daha etkili bir duruma getirilmesini sağlamak, bu programların dinleyici grup üzerinde uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Özetleyecek olursak; eğitimin daha verimli olmasını sağlayacak yeni eğitici teknik ve yöntemlerin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Daha verimli bir eğitimin gerçekleşmesi, eğitim teknolojisinin en önemli ögesini oluşturan öğrenme durumları da dediğimiz etkili bir eğitim ortamında sağlanabilir. "...Çünkü öğrencinin beyininde ve vücudunda oluşacak davranışlar, onun bu durumlarla etkileşimi sonucu şekillenecektir..." (Çilenti, 1984, s.40). Öğrenme durumlarında yer alan yaşantılardan biri de radyo yardımıyla, plaklar ve manyetik şeritlerle edinilen yaşantılardır. Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de eğitimde radyodan bir eğitim aracı olarak yararlanılmaktadır. Ülkemizde bu yöndeki çalışmalar Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan Okul Radyosu programlarının TRT Radyoları'ndan yayınlanması ile gerçekleşmektedir. Okul Radyosu programlarının yayınlanması ile örgün eğitimde (ilkokul-ortaokul) yapılan öğretime destek olmak, böylece verimli bir eğitimi sağlamak amacına ulaşılmaya çalışılmaktadır. Öğrenme durumunda arzu edilen sonucu alarak verimli bir eğitimi sağlamak uygulamadaki gerçekleşme derecesine ve onunla etkileşen öğrencilerin bilişsel, duygusal, psikomotor gelişme düzeyleriyle öğretilecek konu ile ilgili

geçmiş yaşantılarına bağlı olacaktır (Çilenti, 1984, s.40).

Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını ve bir konu için hazır oluşlarının belirlenmesi, öğretim hizmetlerinin etkililik ile öğrenmedeki eksikliklerin ve bunların nedenlerinin ortaya konulması, öğrenme işleminin sonunda ulaşılan düzeyin belirlenmesi eğitim teknolojisinin vazgeçilmez ögesi olan değerlendirme etkinlikleri ile gerçekleştirilebilir (Çilenti, 1984, s.41). Değerlendirme sonuçları analiz edilip yorumlanarak öğrencilerin konu alanının özel amaçlarına ulaşip ulaşmadığı ve varsa aksaklıkların öğretme-öğrenme süreçlerinin hangilerinde olduğu ortaya konulacaktır. Böylece aynı konuda daha ilerideki eğitim uygulamalarının daha iyi yürütülmesine yardımcı olunacaktır. (Çilenti, 1984, s.42).

Okul Radyosu programlarının da öğrencilerin konu alanını özel amaçlarına ulaştırıp ulaştırmadığı böylece öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığı ortaya konularak; daha ilerideki uygulamalara ışık tutacak, program yazarlarına ve yapımcılarına aydınlatıcı yankı (geri besleme) sağlayarak, programın gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve en mükemmeline ulaşmak için çaba sarfedilmesine etki yapacaktır.

Ülkemizde Okul Radyosu ile ilgili araştırmalar çok azdır. Yukarıda bir özeti verilen bu araştırmaların da bu programlardan yararlanılma durumunu ortaya koyan araştırmaların olduğu görülmektedir. Okul Radyosu programından yeterince yararlanılması için bu araştırmalarda ortaya konan birçok eksikliklerin ve bu konudaki problemlerin giderilmesi gerekmektedir. Bu konudaki sorunların biri de Okul Radyosu programlarının öğrencilerin konu alanının özel amaçlarına ulaştıracak nitelikte olup olmadığının ortaya konmadığı, yani etkililiğinin değerlendirilmesinin yapılmadığıdır. Bu sorunun (Özbilgin ve Demir, (1984) değerlendirmenin eğitim etkinliklerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu, Okul Radyosu programlarının da etkililiğinin saptanması için mutlaka değerlendirilmesinin gerektiği, bu konuda kontrol grubu kullanarak sistemli değerlendirme araştır-

malarının yapılabileceği, şeklinde ortaya koymuşlardır. Bu yönde yani Okul Radyosu programlarının konu alanının özel amaçlarına ulaştırıp ulaştırmadığı, böylece öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığını ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durumda Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu programlarının öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığını ortaya koyacak bir araştırmanın gerekli olduğu düşünülmüştür.

B. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki biçimde ifade edilmiştir.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu programları, ilkokulda Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak kullanıldığında, öğrenci başarısına ne ölçüde etki etmektedir?

C. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu programlarının ilkokuldan Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak kullanıldığında öğrenci başarısına bir etki yapıp yapmadığını ortaya koymaktır.

Bu genel amacın ışığı altında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokulda Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak Okul Radyosu programlarını banttan dinleyerek öğretim yapılan öğrencilerin başarıları ile, Okul Radyosu programını dinlemeden öğretim yapılan öğrencilerin başarıları arasında bir farklılık var mıdır?

2. İlkokulda Fen Bilgisi öğretiminde mevcut yöntem ve a-

raçlara ilâve olarak Okul Radyosu programlarını banttan diâleyerek öğretim yapılan öğrencilerin başarılarında cinsiyete göre bir farklılık var mıdır?

D. Önem

Bu araştırma bulguları:

1. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu Programlarının daha etkili olarak hazırlanması yönünde program hazırlayanları etkileyebilir.

2. Okul Radyosu programları Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı örgün eğitim kurumlarında (ilkokul, orta dereceli okullar) görevli öğretmenleri öğrencilerin bu programlardan daha iyi faydalanmalarını sağlama yönünde etkileyebilir.

3. Okul Radyosu programlarının banda alınarak ders işlenişi sırasında daha etkili bir araç olarak kullanabilme durumunu ortaya koyabilir.

E. Sayıltılar

Deneme ve kontrol grubunda görevli öğretmenler uygulama ile ilgili olarak belirlenen ve kendilerine duyurulan kuralara uygun hareket etmişlerdir.

F. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmada Çorum İl merkezinde bulunan 20 ilkokuldan, 6 ilkokul deneme grubu, 6 ilkokul kontrol grubu olarak belirlenmiş, her ilkokuldan birer 5. sınıf seçilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular belirlenen sınıflarda bulunan toplam 422 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Bu araştırmada Okul Radyosu programlarının öğrenmeye etkisi ile ilgili bulgular, ilkokul 5. sınıf Fen Bilgisi dersi

"Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesinin 1987-1988 Öğretim Yılında Radyodan yayınlanan programdaki bilgileriyle sınırlıdır.

3. Okul Radyosu programları banda alınıp teypten dinlettirilerek uygulama yapılmıştır.

G. Tanımlar

Deneme Grubu : Mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak banda alınmış olan Okul Radyosu programlarının teypten dinlettirilerek öğretimin yapıldığı grup.

Kontrol Grubu: Radyo programlarını dinlemeden diğer yöntem ve araçlarla öğretimin yapıldığı grup.

Radyo Programı: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından ilkokulda okutulan derslerin amaçlarına ulaşmada destek olmak amacı ile hazırlanılan ve radyodan yayınlanan program.

BÖLÜM II

YÖNTEM

A. Araştırma Modeli

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan Okul Radyosu programlarının öğretimdeki etkisini belirlemeye çalışan araştırmancın; deneme ve kontrol olmak üzere iki grup üzerinde yapılması düşünülmüş, bu gruplar arasındaki değerlendirme için ölçme aracı olarak hazırlanan testin uygulama öncesi ve sonrasındaki sonuçlarının karşılaştırılarak yapılması plânlanmıştır. Araştırmanın daha büyük bir örneklem üzerinde yapılması plânlanmış, bu grupların benzer nitelikte olmasına olabildiğince özen gösterilmiştir.

Araştırmanın deney-kontrol grupları üzerinde yapılması, aynı testin her iki grupta uygulama öncesi ve sonrası kullanılması ve büyük bir örneklem üzerinde çalışılması nedeniyle ve bunları gerçekleştirecek en uygun olan "Eşitlenmemiş Kontrol Gruplu Model" den yararlanılmıştır (Karasar, 1982, s.107).

B. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çorum İli Belediye ~~Sokakları~~ sokakları içerisinde yer alan 20 ilkokulun 5. sınıfları oluşturmaktadır.

Deneme ve kontrol gruplarında yer alacak okulları belirlemek için, Çorum İlinde görev yapan İlköğretim Müfettişlerine merkez ilkokulların listesi verilerek bu ilkokulların sosyo-ekonomik bakımdan üst, orta ve alt düzeyde olmak üzere belirlemeleri istenmiştir. Bu işlem sonucunda okullar 3 sosyo-ekonomik düzey grubuna ayrılmış, her gruptan random yolla deney ve kontrol gruplarına 6'şar okul alınmıştır. Örneklem grubunu oluşturacak öğrencilerin seçiminde ise her okuldan random yolla ^{bir} 5. sınıf seçilmesi yoluna gidilmiştir. Deneme

ve kontrol grubuna ilişkin sayısal bilgiler tablo lıde gösterilmiştir.

TABLO I

Deneme ve Kontrol Grubundaki Deneklerin Durumu

	Öğrenci	Öğretmen				Öğrenim Durumu
	Öğrenci Sayısı	Cinsiyeti			Kıdemi	
		K	E	T		
Deneme Grubu	204	3	3	6	20 Yıl	Eğitim Önlisans
Kontrol Grubu	218	2	4	6	21 Yıl	Eğitim Önlisans

C. Verilerin Toplanması (Uygulama)

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan Okul Radyosu programları TRT Radyo I'den öğretim yılı başından sonuna kadar, tatil günleri dışında her gün iki defa (öğleden önce ve sonra) birer saat yayınlanmaktadır. Bu bir saatlik program içinde 10-15 dakikalık değişik ders konularına yer verilmektedir.

Araştırma ile ilgili uygulamanın yapılabilmesi için radyo programı banda alınarak derste teypten dinlettirilmesi yoluna gidilmiştir. Öğrencilerin programı radyodan dinleyerek etkilenmesi için radyodan öğretim yılı başında yayınlanan fakat okulda öğretim yılı sonunda işlenecek olan ilkökul 5. sınıf Fen Bilgisi dersi "Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesi seçilmiştir. Aynı zamanda uygulamanın yapıldığı okullarda yıllık plânlarda bir değişiklik yapılmamıştır.

Araştırma için seçilen ilkokul 5. sınıf Fen Bilgisi dersi "Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesinin radyoda yayınlanan kısmı ERTEM arşiv bantlarından kasetlere çekilmiştir. Konularla ilgili belirtke tablosu hazırlanmış, öğrencilere kazandırılacak amaçlar ve hedef-gavranışlar (davranışsal amaçlar) belirlenmiş, daha sonra ön test ve son test olarak kullanılmak üzere 25 soruluk bir ölçme aracı hazırlanmıştır.

Deneme grubundaki öğretmenlere ön ve son test olarak kullanılacak test ve cevap anahtarı ile programın bulunduğu kasetler verilmiş; üniteye girmeden önce testi uygulaması, kasetleri önceden kendisinin dinlemesi, konuları işlerken radyo programı kasetlerini öğrencilere bir defa dinlettirmesi, ünite bittikten sonra son testi uygulaması istenmiştir.

Kontrol grubundaki öğretmenlere ön ve son test olarak kullanılacak test verilmiştir. Bu öğretmenlere dersleri önceden plânladıkları yöntem ve araçlarla, radyo programını dinlettirmeden işlemleri ve ünitenin sonunda son testi uygulamaları istenmiştir.

D. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Deneme ve kontrol gruplarında aynı sınama aracı uygulamadan önce ön test, uygulamadan sonra da son test olarak verilmiştir. Bu sınama aracından 100 puan üzerinden elde edilen ham puanlardan deneme ve kontrol grupları için aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Gruplar arasındaki puan farkının değişik yöntem ve araçlardan (radyo programının uygulanmasından) ileri gelip gelmediğinin belirlenmesinde t testinden yararlanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak da .05 alınmıştır.

Deneme ve kontrol gruplarının aritmetik ortalamalarının bulunmasından sonra şu işlemler yapılmıştır.

1. Deneme ve kontrol gruplarının ön test aritmetik ortalamaları farkının hesaplanması.

2. Kontrol grubunun ön test ve son test aritmetik ortalamaları farkının hesaplanması.

3. Deneme grubunun ön test ve son test aritmetik ortalamaları farkının hesaplanması.

4. Deneme ve kontrol grubunun son test aritmetik ortalamaları farkının hesaplanması.

5. Deneme grubu kız ve erkek öğrencilerinin ön test ve son test aritmetik ortalamaları farkının hesaplanması.

Araştırmada eşitlenmemiş kontrol gruplu modelden yararlanıldığından ve gruplar bağımsız olduğundan ayrı gruplar arasındaki karşılaştırmalarda anlamlılık testi için $t = \frac{\bar{X} - \bar{X}}{SH_F}$ formülü kullanılmıştır. Deneme ve kontrol gruplarındaki 100 puan üzerinden elde edilen ham puanlardan aritmetik ortalamaların hesaplanmasında

$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$ formülü, standart sapmaların hesaplanmasında örnek sayısı çok olduğundan $SS = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$ formülü, standart hatanın hesaplanmasında $SH = \frac{SS}{\sqrt{N-1}}$ formülü, gruplar arasındaki standart hata farkının hesaplanmasında $SH_F (SH_{1-2}) = \sqrt{SH_1^2 + SH_2^2}$ formülü kullanılmıştır.

Aynı grupta bağımlı durumdaki karşılaştırmalarda ortalamalar arasındaki farkın standart hatasının hesaplanmasında

$$SH_F = \sqrt{SS_1^2/N_1 + SS_2^2/N_2 - 2(r)(SH_1)(SH_2)}$$

formülü kullanılmıştır.

Formüllerde kullanılan semboller:

- N : Öğrenci (denek) sayısı
- X : Puanlar
- $\sum X$: Puanlar toplamı
- \bar{X} : Aritmetik ortalama
- SS : Standart sapma
- SH : Standart hata
- SH_F : Standart hata farkı
- r : Korelasyon

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada ele alınan problemin çözümü için deneme ve kontrol gruplarında ön test son test uygulamalarıyla ilgili verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Bulguların sunulmasında aşağıdaki sıraya uyulmuştur.

- A. Deneme ve kontrol gruplarının ön test uygulamalarından elde edilen bulgular,
- B. Kontrol grubu ön test ve son test uygulamalarında elde edilen bulgular,
- C. Deneme grubunun ön test ve son test uygulamalarından elde edilen bulgular,
- D. Deneme ve kontrol gruplarının son test uygulamalarından elde edilen bulgular,
- E. Deneme grubu kız ve erkek öğrencilerinin ön test ve son test uygulamalarından elde edilen bulgular.

Tablolarda gruplara ilişkin veriler aşağıdaki sembollerle gösterilmiştir.

t_{hes} : Hesaplanan t değeri

S_d : Serbestlik derecesi

t_{Tab} : t tablosundan okunan değer

P : Anlamlılık düzeyi

$\bar{X}_D - \bar{X}_K$: Deneme ve kontrol gruplarının aritmetik ortalamaları farkı

$\bar{X}_ö - \bar{X}_s$: Ön test sün test aritmetik ortalamalar farkı

A. DENEME VE KONTROL GRUPLARININ ÖN TEST UYGULAMALARINDAN
ELDE EDİLEN BULGULAR

Okul Radyosu programının öğrenmeye etkisi yapıp yapmadığını belirlemek amacı ile hazırlanan sınav aracı, deney uygulamasından önce deneme ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanmıştır. Bu uygulamadan elde edilen bulgular tablo 2'de gösterilmiştir.

TABLO 2
DENEME VE KONTROL GRUPLARININ ÖN TEST UYGULAMASI İLE İLGİLİ
BULGULAR

	N	\bar{X}	$\bar{X}_D - \bar{X}_K$	SS	SH	SH _F	t _{Hes}
Deneme Grubu	204	48.60		10.62	0.74		
Kontrol Grubu	218	47.81	0.79	13.44	0.91	1.17	0.67

$$Sd: 420 \quad t_{Tab}: 1.96 \quad P > .05$$

Table 2'de görüldüğü gibi deneme grubu ile kontrol grubunun ön test puanları arasındaki fark sifıra yakındır. Bu farkın .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan hesaplamalarda t değeri 0.67 bulunmuştur. Bu değer 420 serbestlik derecesinde çift yönlü .05 güven düzeyindeki t table değeri olan 1.96'nin oldukça altında bulunmaktadır. Bu durum deneme ve kontrol gruplarının ön test aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bu sonuç ile deneme ve kontrol gruplarının denemeye başlamadan önceki durumlarının (giriş düzeylerinin) eşit olduğuna yeterli kanıt sayılabilir. Bu durum araştırmanın başlangıcında deneme ve kontrol grupları arasında yapılan eşleştirmeli uygun yapıldığını desteklemektedir.

B. KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARINDAN
ELDE EDİLEN BULGULAR

Kontrol grubunda ön test uygulamasından sonra Okul Radyosu dinlettirilmeden diğer yöntem ve araçlarla öğretim yapılmış sonunda aynı sınama aracı son test olarak uygulanmıştır.

Kontrol grubundaki ön test-son test uygulamalarından elde edilen bulgular tablo 3'te gösterilmiştir.

TABLO 3

KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARINDAN ELDE
EDİLEN BULGULAR

	N	\bar{X}	$\bar{X}_0 - \bar{X}_s$	SS	SH	r	SH _f	t _{Hes}
Ön Test	218	47.81	12.00	13.44	0.91	0.19	1.51	7.94
Son Test	218	59.81		16.76	1.13			

$$Sd: 434 \quad t_{Tab}: 1.96 \quad P < .05$$

Tablo 3 incelendiğinde Okul Radyosu dinlettirilmeden diğer yöntem ve araçlarla öğretim yapan kontrol grubunda uygulama öncesi puan ortalaması ile uygulama sonrası puan ortalamaları arasında fark olduğu görülmektedir. Bu farkın .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan hesaplamada, t değeri 7.94 bulunmuştur. Bu değer 434 serbestlik derecesinde çift yönlü .05 güven düzeyindeki t table değeri olan 1.96'nın üstünde bulunmaktadır. Bu durum kontrol grubunun ön ve son testleri aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile Radyo Programı dinlettirmeden diğer yöntem ve araçlarla yapılan öğretim sonunda uygulanan son test puanlarının öğretim yapılmadan uygulanan ön test puanları ortalamasına göre anlamlı bir artış olduğu görülmektedir. Bu sonuç ile kontrol grubunda uygulanan yöntem de etkili olmuş ve öğrenciler başarı sağlamışlardır.

C. DENEME GRUBU ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Deneme grubuna ön test uygulamasından sonra Okul Radyosu programı dinlettirilerek öğretim yapılmış sonunda aynı sınama aracı son test olarak uygulanmıştır. Deneme grubundaki ön test-son test uygulamalarından elde edilen bulgular tablo 4'te gösterilmiştir.

TABLO 4
DENEME GRUBU ÖN TEST-SON TEST UYGULAMALARI İLE İLGİLİ BULGULAR

	N	\bar{X}	$\bar{X}_s - \bar{X}_s$	SS	SH	r	SH _F	t _{Hes}
Ön Test	204	48.60		10.62	0.74			
Son Test	204	64.66	16.06	16.10	1.13	0.62	0.88	18.25

$$Sd: 406 \quad t_{Tab}: 1.96 \quad P < .05$$

Tablo 4 incelendiğinde Radyo Programının uygulandığı deneme grubunda uygulama öncesi puan ortalaması ile uygulama sonraki puan ortalamaları arasında büyük bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan hesaplamada t değeri, 18.25 bulunmuştur. Bu değer 406 serbestlik derecesinde, çift yönlü .05 güven düzeyindeki t tablo değeri olan 1.96'nın çok üstünde bulunmaktadır. Bu durum deneme grubunun ön ve son testlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir. Başka bir ifade ile Radyo Programı dinlettirilerek yapılan öğretim sonunda uygulanan son test puanlarının, öğretim yapılmadan uygulanan ön test puanları ortalamasına göre anlamlı bir artış olduğu görülmektedir. Bu sonuç ile deneme grubundaki ön test ile son test puanları ortalaması farkının Okul Radyosu programları ile yapılan öğretimin sonuçunda meydana geldiği anlaşılmaktadır.

D. DENEME VE KONTROL GRUPLARI SON TEST UYGULAMALARINDAN
ELDE EDİLEN BULGULAR

Deneme ve kontrol gruplarının uygulama yapıldıktan sonra verilen son test ile ilgili bulgular tablo 5'te gösterilmiştir.

TABLO 5

DENEME VE KONTROL GRUPLARININ SON TEST UYGULAMASI İLE
İLGİLİ BULGULAR

	N	\bar{X}	$\bar{X}_D - \bar{X}_K$	SS	SH	SH _f	t _{Hes}
Deneme Grubu	204	64.66		16.10	1.13		
Kontrol Grubu	218	59.81	4.85	16.76	1.13	1.59	3.05

$$Sd: 420 \quad t_{Tab}: 1.96 \quad P < .05$$

Tablo 5'te görüldüğü gibi, deneme grubunun puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasından daha yüksektir. Deneme grubu lehindeki bu farkın .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan hesaplamada, t değeri 3.05 bulunmuştur. Bu değer 420 serbestlik derecesinde, çift yönlü .05 güven düzeyindeki t tablo değeri olan 1.96'nın üstünde bulunmaktadır. Bu durum deneme ve kontrol gruplarının son test aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ile, deneme ve kontrol grupları son test aritmetik ortalamaları arasındaki farkın tesadüfen ortaya çıkmadığını, bu farkın Okul Radyosu programının dinlettirilmesi ile yapılan öğretimden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile ilkokul 5. sınıf Fen Bilgisi dersi "Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesinin öğretiminde Okul Radyosu programını dinleyerek öğretim yapılan deneme grubu öğrencilerinin, Okul Radyosu programını dinlemeden öğretim yapan kontrol grubundaki öğrencilerden daha çok başarı sağladığını ortaya koymaktadır.

E. DENEME GRUBUNDAKİ KIZ VE ERKEKLERİN ÖN TEST-SON TEST
UYGULAMALARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Deneme ve kontrol gruplarının uygulama yapıldıktan sonra verilen son testte kız ve öğrenciler ile ilgili bulgular tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO 6

DENEME GRUBUNDAKİ KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLERİN ÖN TEST-SON
TEST UYGULAMASI İLE İLGİLİ BULGULAR

	N	$\bar{X}_ö$	\bar{X}_s	Ortalamalar Farkı	Farkın Farkı	SS		t_{Hes}
						Ö.T.	S.T.	
Kız	108	47.88	64.07	16.19		12.02	15.27	
Erkek	96	49.41	65.33	15.92	0.27	8.78	17.04	0.1

$$Sd: 404 \quad t_{Tab}: 1.96 \quad P > .05$$

Tablo 6'da görüldüğü gibi deneme grubundaki kız ve erkek grupların ön test-son test puanlarını farkları arasındaki fark, kız öğrenciler lehine 0.27'dir. Bu farkın .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan hesaplamalarda t değeri 0.1 bulunmuştur. Bu değer 404 serbestlik derecesinde, çift yönlü .05 güven düzeyindeki t tablo değeri olan 1.96'nın altında bulunmaktadır. Bu durumun deneme grubundaki kız ve erkek öğrencilerin ön test-son test aritmetik ortalamaları farkları farkının anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Böylece deneme grubundaki kız ve erkek öğrencilerin Radyo Programı dinletilerek yapılan öğretimden aynı düzeyde yararlandıkları söylenebilir.

BÖLÜM IV

ÖZET YARGI VE ÖNERİLER

A. ÖZET

Öğretimin daha verimli olmasını sağlayacak yeni eğitici teknik ve yöntemlerin geliştirilmesi için çalışılmalıdır. Verimli bir eğitimi sağlayacak öğrenme durumlarında Radyo Programlarından yararlanılmaktadır. Ülkemizde Ankara'da yapılan bir araştırmada fertlerin % 56.2'sinin her gün radyo dinleme alışkanlığına sahip olduğu, % 43.5 i eğitim ve eğlenmek amacı ile radyodan yararlandığı ortaya konmuştur.

Ülkemizde radyo ile eğitim yayınları Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanmakta ve Okul Radyosu adıyla TRT Radyolarından yayınlanmaktadır. İlk defa 1963 yılında başlayan yayınlar 1966 yılından itibaren günde 2 defa, 1 saat olarak yapılmaktadır.

1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı "Radyo ile Eğitim Programları Araştırması" Okul Radyosu yayınlarının yararlı olduğu, ancak rastlantı sonucu dinlendiğini ortaya çıkarmıştır. Özbilgin ve Demir (1984) Malatya merkez ilçe ilkokul öğretmenleri üzerinde 1983-1984 öğretim yılında yaptığı "Okul Radyosu Programlarının Etkililiği" araştırması sınıf ortamında Okul Radyosunu dinleyenlerin % 16.6 olduğunu evlerinde devamlı dinleyenlerin % 6 olduğunu ortaya koymuştur.

Okul Radyosu programları öğretmenin sınıfa getirmekte güçlük çekeceği konuları işleyerek öğretime destek olmak amacı ile hazırlanmakta ve yayınlanmaktadır. Hedef alınan dinleyici kitle bu programları dinlediğinde öğrenmesine bir etki yapmakta mıdır? Bu soruya cevap verebilmek için bu programları dinleyici grup üzerinde uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle araştırmanın genel amacı; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul

Radyosu programlarının mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak kullanıldığında öğrenci başarısına etki yapıp yapmadığını ortaya koyma olarak belirlenmiştir. Bu genel amacın çerçevesinde ilkökul Fen Bilgisi Öğretiminde mevcut yöntem ve araçlara ilâve olarak Okul Radyosu programlarını teypten dinleyerek öğretim yapılan öğrencilerin başarıları ile Okul Radyosu programlarını dinlemeden mevcut yöntem ve araçlarla öğretim yapılan öğrencilerin başarıları arasında bir farklılık olup olmadığı belirlenmek istenmiştir.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı FRTEM tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan Okul Radyosu programlarının daha etkili olarak hazırlanması yönünde program hazırlayıcıları etkileyeceği; Okul Radyosu programlarının Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı örgün eğitim kurumlarında okuyan öğrencilerin faydalanması yönünde buralarda görevli öğretmenleri etkileyeceği, Okul Radyosu programlarının kasete alınarak ders işlenişi sırasında daha etkili bir araç olarak kullanılabilme durumunun ortaya konulması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın yapılabilmesi için Okul Radyosu programlarından ilkökul Fen Bilgisi derslerinden "Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesi seçilmiştir. Bu ünitenin Okul Radyosu programına giren kısımları FRTEM'nce kasete çekilmiştir.

Araştırmanın evrenini oluşturan Çorum İli'ndeki 20 ilkökulun 5. sınıf öğrencilerinden 12 ilkökulda birer 5. sınıf seçilerek 6 sınıf deneme, 6 sınıf kontrol grubuna örneklem olarak alınmıştır.

Okul Radyosu programında yer alan konuların içine alan belirtke tablosu, öğrencilere kazandırılacak amaçlar ve hedef davranışlar (davranışsal amaçlar) belirlenmiş daha sonra ön ve son test olarak kullanılacak 25 soruluk bir ölçme aracı hazırlanmıştır.

Uygulamayı yapacak öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Araştırma ile ilgili ünite öğretmenlerin plânlarındaki zamanda işlenmiştir. Ölçme aracı ön test ve son test olarak deneme

ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Ön test ve son testten elde edilen puanların aritmetik ortalamaları alınarak aradaki puan farkının Radyo Programını dinleyerek öğretim yapılmasından meydana gelip gelmediği .05'lik anlamlılık düzeyinde araştırılmıştır.

1. Deneme ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamış, bu sonuca göre deneme ve kontrol gruplarının uygulamadan önce başarı düzeyleri eşit olduğu ortaya konmuştur.

2. Deneme grubunda bulunan öğrencilerin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bir başka ifade ile Radyo Programı dinleyerek öğretim yapan deneme grubunun ön test puanlarına göre anlamlı bir artış olmuştur.

3. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Başka bir ifade ile Radyo Programı dinlemeden öğretim yapan kontrol grubunun ön test puanlarına göre anlamlı bir artış olmuştur.

4. Deneme ve kontrol gruplarının son test aritmetik ortalamaları arasında deneme grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın Radyo Programı dinletilerek yapılan öğretimden kaynaklandığı ortaya konmuştur. Diğer bir ifade ile ilkokul 5. sınıf Fen Bilgisi dersi "Sağlıklı Büyüme ve Yaşama" ünitesinin öğretiminde Okul Radyosu Programını dinleterek öğretim yapıldığı deneme grubu öğrencileri, Okul Radyosu programını dinletmeden öğretimin yapıldığı kontrol grubundaki öğrencilerden daha çok başarı sağlamıştır.

5. Deneme grubundaki kız ve erkek gruplarının ön test-son test aritmetik ortalamaları farkları farkında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

EKLER

EK

Sayfa

1. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün Çorum Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne Yazdığı İzin Yazısı 35
2. Çorum Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün İzin Verilmesi İle İlgili Yazısı 36
3. Sağlıklı Büyüme ve Yaşama Ünitesinin Belirtke Tablosu 37
4. Sağlıklı Büyüme ve Yaşama Ünitesinin Davranış Analizi 39
5. Sağlıklı Büyüme ve Yaşama Ünitesinin Sınama Aracı Belirtke Tablosu 42
6. Sağlıklı Büyüme ve Yaşama Ünitesi İle İlgili Sınama Aracı (Baş ve Son Test) 43

EK 1

T. C.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 412/600

Tarih : 1.3.1988

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne,
ÇORUM

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans öğrencilerinden Osman KARAPINAR, "Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'den yayınlanan "Okul Radyosu Programları'nın öğretim etkisinin araştırılması" adlı yüksek lisans tezini hazırlamaktadır.

Çorum İli Merkezi İlkokullarında yapacağı araştırma için kendisine gerekli izinin verilmesini ve yardımcı olunmasını arz ve rica ederim.

Doç. Dr. Fazıl TEKİN

Enstitü Müdürü

EK 2

T.C.

ÇORUM İLİ

MİLLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : Kültür.370.19/6886

ÇORUM

KONU : Araştırma

08.03.1988

Osman KARAPINAR

İlköğretim Müfettişi

İLGİ : Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün
1.3.1988 gün ve 412/600 sayılı yazısı.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon
ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanan ve TRT Radyo I'de
yayınlanan "Okul Radyosu Programları'nın öğretime etkisinin araştı-
rılması" adlı yüksek lisans tezini hazırlamak üzere İlimiz Merkez
İlkokullarında araştırma yapmanızda Müdürlüğümüzce herhangi bir sa-
kınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Celâl EĞİLMEZ

Müdür

ÜNİTENİN BELİRTKE TABLOSU

ÜNİTE : SAĞLIKLI BÜYÜME VE YAŞAMA

Ünitenin Bölümleri	Davranışsal Kavram ve Özellikler	Terimler, Belleme	Alış, Yol, Yön-temleri, Sıra, Dizi, Sınıflama ve Kategorileri, Ölçütleri Belleme	Genelleme, İlke, Yasa ve Kuramları Belleme	Bilimsel Bilgileri Kavrayabilme
Beslenme	1. Besin: Vücudumu- zu büyüten ve ona e-nerji ve- ren yiye-cek ve i-çeceklerin hepsi.	4. Besinleri gördükle- ri işe, içindeki mad- de çeşitlerine göre 3 gruba ayırırız. a. Yapıcı ve onarıcı besinler: Bu besinle- rin içinde su, maden- sel maddeler ve pro- tein vardır. Bu be- sinler süt, süt ürün- leri, yumurta, et, balık ve fasulye vb. b. Enerji verici be- sinler: Bu besinler içinde şeker nişasta ve yağ bulunur. c. Koruyucu ve tu- tuşturucu besinler: Bunların içinde vita- minler vardır. Bu be- sinler taze sebze ve meyvalardır.	7. Büyümek, ya- ralan ve yıpranan kı- sımlarımızı o- narmak yaşama- mız sırasında gerekli ener- jiyi sağlایa- bilmek için besleniriz. 8. İyi ve den- gili beslenme 3 besin gru- bunda yeterin- ce alınmakla mümkün olur.	9. Yapıcı ve onarıcı besinler: Hücreleri yapar, yıpranan kısımlarımızı onarır. Bu yiyecekleri- mizde demir, kalsiyum, fosfor, sodyum gibi mi- neraller bulunur. Güçlü dişler ve kemikler kalsiyum ile olur. Süt ve peynir kalsiyumca zengindir. Fosfor da gerekli mineraldir. Süt ve yumurtada bulunur. Kandaki oksijeni taşıyan hemoglobini yapmak için de demir gereklidir. 10. Enerji verici besinlerdeki şeker, nişasta ile yağlar hücrelerde yakılır, çıkan enerji vücudumuzu ısıtmada ve hareket ettirmede kul- lanılır. Bunlar vücudumuzun yakıtlarıdır. Bu yiyecekleri yakabildiğimizden fazla yersek vü- cudumuzda yağa çevrilir, şişmanlık ortaya çı- kar. Enerji verici besinler hücrelerde yapı- lırken kibrit gibi tutuşturucu ödevi görür. Ya- pıcı ve onarıcı maddelerin bir araya gelip hücrelerimizi büyütmesinde aracılık yapar. 11. Vitaminler vücudumuzu hastalıktan korur. Yaşlılıkta şekerli, nişastalı, yağlı besinlere ihtiyaç azdır, ama vitamin aynı ölçüde ihti- yaçtır.	

Ünitenin Davranışsal Özellikler. Bölümleri	Kavram ve Terimleri Belleye-bilme	Alışı, Yol, Yöntem-leri, Sıra, Dizi, sı-nıflama ve Kategorile-ri, Ölçütleri Belleme	Genelleme, İl-ke, Yasa ve Ku-ramları Belleme	Bilimsel Bilgileri Kavrayabilme
Hastalıklardan Korunma				12. Hastalıklardan korunmak için: a. temizlik kurallarına uyul-malı. b. Aşı olmalı.
Trafik Kazaların-dan Korunma	2. Trafik	5. Trafik Kuralları		
Günlük Hayatın Düzenlenmesi				13. Kişiler günlük hayatta çalış-ma, dinlenme ve uyku saatleri-ni kendi şartlarına göre düzen-leyip uygulamalı.
Çevre Sağlığı	3. Çevre Sağlığı	6. Çevre sağlığına yar-dım yolları a. Çevremizi temiz tutma. b. Bulaşıcı hasta-lıklardan korun-ma c. Sağlık kurumla-rına yardım etme d. Devamlı sağlık kontrolünden geç-me.		

EK 4

ÜNİTENİN DAVRANIŞ ANALİZİ

ÜNİTE: Sağlıklı Büyüme ve Yaşama
(Amaçlar ve Davranışsal Amaçlar)

Amaç 1:

Besin kavramını belleyebilme. (1 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Besin kavramının doğru tanımını verilen tanımlar arasından bulup işaretleme.
- b. Besin kavramına ait özellikleri verilenler arasından bulup işaretleme.

Amaç 2:

Besinleri gördükleri işe ve içindeki madde çeşidine göre yapılan sınıflamayı belleyebilme (4 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Hangi besinlerin yapıcı ve onarıcı olduğunu verilenler arasından seçip işaretleme.
- b. Hangi besinlerin enerji verici olduğunu verilenler arasından seçip işaretleme.
- c. Hangi besinlerin koruyucu ve tutuşturucu besinler olduğunu verilenler arasından seçip işaretleme.
- d. Yapıcı ve onarıcı besinlerin içlerinde bulunan maddeleri verilenler arasından bulup işaretleme.
- e. Enerji verici besinlerin içlerinden bulunan maddeleri verilenler arasından bulup işaretleme.
- f. Koruyucu ve tutuşturucu besinlerin içlerinde bulunan maddeleri verilenler arasından bulup işaretleme.

Amaç 3:

Beslenme ile ilgili genelleme ve ilkeleri belleyebilme (7,8 no'lu öğeler).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Verilenler arasından beslenmemizin nedenlerini bulup işaretleme.
- b. Verilenler arasından iyi ve dengeli beslenmenin ilkesini bulup işaretleme.

Amaç 4:

Besinlerin ve içindeki maddelerin vücudumuzda gördükleri işlerle ilgili bilimsel bilgileri kavrayabilme (9,10,11 no'lu öğeler).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Proteinin vücudumuzdaki gördükleri işleri verilenler arasında bulup işaretleme.
- b. Madensel maddelerin vücudumuzdaki gördükleri işleri verilenler arasından bulup işaretleme.
- c. Şeker, nişasta ve yağların vücudumuzdaki gördükleri işleri verilenler arasından bulup işaretleme.
- d. Vitaminlerin vücudumuzdaki gördükleri işleri verilenler arasından bulup işaretleme.

Amaç 5:

Hastalıklardan korunma ile ilgili bilimsel bilgileri kavrayabilme (12 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Temizlik kurallarının doğru olanlarını verilenler arasından bulup işaretleme.
- b. Aşı ile ilgili kuralların doğru olanlarını verilenler arasından bulup işaretleme.

Amaç 6:

Trafik kavramını belleyebilme (2 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Trafik kavramının doğru tanımını verilen tanımlar arasından bulup işaretleme.

EK 4 Devam

Amaç 7:

Trafik kuralları ile ilgili bilgileri belleye bilme (5 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Trafik kurallarının doğru olanını verilen kurallar arasından bulup işaretleme.

Amaç 8:

Günlük hayatımızı düzenleme ile ilgili bilgileri kavrayabilme (13 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Bir günlük, hayatımızdaki yapılan çeşitli işlerden verilenler arasından kendi şartlarına uygun olan çalışma, dinlenme ve uyku zamanını bulup işaretleme.

Amaç 9:

Çevre sağlığı kavramını belleye bilme (3 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Çevre sağlığının doğru kavramını verilen tanımlar arasından bulup işaretleme.
- b. Çevre sağlığı kavramına ait özellikleri verilenler arasından bulup işaretleme.

Amaç 10:

Çevre sağlığına yardım yolları ile ilgili bilgileri belleye bilme (6 no'lu öge).

Davranışsal Amaçlar:

- a. Çevre sağlığına yardım yollarını verilenler arasından bulup işaretleme.

ÜNİTENİN SINAMA ARACI BELİRTKE TABLOSU

ÜNİTE : Sağlıklı Büyüme ve Yaşama

Davranışsal Özellikler. Ünitenin Bölümleri	BELLEYEBİLME			KAVRAYABİLME	
	Kavram ve Terimler	Alış, Yol, Yöntem, Sıra, Dizi, Sınıflama	Genelleme, İlke, Yasa ve Kuramlar	Bilimsel Bilgiler	
Beslenme	2	6	2	7	17
Hastalıklardan Korunma			2		2
Trafik Kazalarından Korunma	2	1			3
Günlük Hayatın Düzenlenmesi			1		1
Çevre Sağlığı	1	1			2
	5	8	5	7	25

EK 6

SAĞLIKLI BÜYÜME VE YAŞAMA ÜNİTESİ İLE İLGİLİ SINAMA ARACI
(ÖN VE SON TEST)

SORULAR

1. Besin nedir?
 - a. Vücudumuzu büyüten yiyeceklerdir.
 - b. Vücudumuzu onaran ve enerji veren içeceklerdir.
 - c. Vücudumuzu büyüten, onaran ve ona enerji veren yiyecek ve içeceklerdir.
 - d. Vücudumuza enerji veren yiyecek ve içeceklerdir.
2. Aşağıdakilerden hangisi besinin özellikleridir?
 - a. Vücudu büyütür ve enerji verir.
 - b. Bulaşıcı hastalıklardan korur.
 - c. Kazalardan korur.
 - d. Vücudun uyku ihtiyacını karşılar.
3. Aşağıdaki besinlerin hangisi yapıcı ve onarıcı gruba girer?
 - a. Şeker
 - b. Yağ
 - c. Limon
 - d. Süt
4. Aşağıdaki besinlerin hangisi enerji verici besinler grubuna girer?
 - a. Fasulye
 - b. Şeker
 - c. Meyva
 - d. Tuz
5. Aşağıdaki besinlerin hangisi koruyucu ve tutuşturucu besinlere girer?
 - a. Süt
 - b. Yağ
 - c. Limon
 - d. Şeker
6. Su, madensel maddeler ve proteinler hangi grup besinlerde daha çok bulunur?
 - a. Yapıcı ve onarıcı besinler.
 - b. Enerji verici besinler.
 - c. Koruyucu besinler.
 - d. Tutuşturucu besinler.

EK 6 Devam

7. Şeker, nişasta ve yağlar hangi grup besinlerde daha çok bulunur?
 - a. Yapıcı besinler.
 - b. Onarıcı besinler.
 - c. Enerji verici besinler.
 - d. Koruyucu ve tutuşturucu besinler.
8. Vitaminler hangi grup besinlerden daha çok bulunur?
 - a. Yapıcı besinler.
 - b. Onarıcı besinler.
 - c. Enerji verici besinler.
 - d. Koruyucu besinler.
9. Neden besleniriz?
 - a. Büyümek için.
 - b. Yaralanan kısımlarımızı onarmak için.
 - c. Gerekli enerjiyi sağlamak için.
 - d. Büyümek, yaralanan ve yıpranan kısımlarımızı onarmak, gerekli enerjiyi sağlamak için.
10. İyi ve dengeli beslenme nasıl olur?
 - a. Üç besin grubundan yeterince almakla.
 - b. Çok meyva yemekle.
 - c. Çok makarna yemekle.
 - d. Çok yumurta yemekle.
11. Besinlerdeki protein vücudumuzda hangi işi görür?
 - a. Enerji verir.
 - b. Vücudu hastalıklardan korur.
 - c. Vücudumuzun büyüme ve onarılmasını sağlar.
 - d. Kandaki hemoglobini yapar.

12. Besinlerdeki madensel maddelerden kalsiyum vücudumuzda hangi işi görür?
- Enerji verir.
 - Dişleri ve kemikleri kuvvetlendirir.
 - Hücreleri büyütür.
 - Kandaki hemoglobini yapar.
13. Besinlerdeki madensel maddelerden demir, vücudumuzda hangi işi görür?
- Enerji verir.
 - Vücudumuzun büyüme ve onarılmasını sağlar.
 - Kandaki hemoglobini yapar.
 - Dişleri ve kemikleri kuvvetlendirir.
14. Besinlerdeki şeker, nişasta ve yağlar vücudumuzda hangi işi görür?
- Enerji verir.
 - Vücudu hastalıklardan korur.
 - Dişleri ve kemikleri kuvvetlendirir.
 - Vücudu büyütür.
15. Besinlerdeki vitaminler vücudumuzda hangi işleri görür?
- Vücudumuzu büyütür.
 - Dişleri ve kemikleri kuvvetlendirir.
 - Enerji verir.
 - Vücudumuzu hastalıklardan korur.
16. Şişmanlık hangi besinleri fazla yemekle olur?
- Koruyucu ve tutuşturucu besinleri.
 - Yapıcı ve onarıcı besinleri.
 - Enerji verici besinleri.
 - Vitaminleri.

EK 6 Devam

17. Her yaşta aynı ölçüde ihtiyaç duyulan besin maddeleri hangileridir?
- a. Şeker b. Nişasta c. Yağ d. Vitamin
18. Hasta olmamak için yemekten önce ve sonra hangi organlarımızı temizlemeliyiz?
- a. El ve yüz. b. Yüz ve diş. c. Diş ve el d. El, yüz ve diş
19. Hasta olmamak için ne zaman aşı olunmalı?
- a. Bir yılda.
b. Her aşının etkili olduğu süre dolduğunda.
c. İki yılda.
d. Üç yılda.
20. Trafik nedir?
- a. Kara taşıtlarının gidiş gelişlerini düzenleme işidir.
b. Kara ve hava taşıtlarının gidiş gelişlerini düzenleme işidir.
c. Kara, deniz ve hava taşıtlarının gidiş ve gelişlerini düzenleme işidir.
d. Kara, deniz ve hava taşıtlarıyla insan ve hayvanların gidiş gelişlerini düzenleme işidir.
21. Aşağıdakilerden hangisi trafik ile ilgili değildir?
- a. Kara taşıtlarının gidiş gelişi.
b. Uzay araçlarının gidiş gelişi.
c. Deniz ve hava taşıtlarının gidiş gelişi.
d. İnsan ve hayvanların gidiş gelişi.
22. Aşağıdaki trafik kurallarının hangisi doğrudur?
- a. Yaya geçitlerinden koşarak geçmeliyiz.
b. Yaya kaldırımı olmayan yerlerde yolun sağından yürümeliyiz.
c. Bisikletle araçların arkasından tutunmamalıyız.
d. Yaya kaldırımında oyun oynamalıyız.

EK 6 Devam

23. Sizin yaşıңызdaki bir insan bir günde kaç saat uyumalıdır?
a. 10-12 saat b. 8 saat c. 13-14 saat d. 8-10 saat
24. Kişisel temizlik, bulaşıcı hastalıklar, çevredeki hayvan ve bitkilerin sağlığı, çevre kirlenmesi konuları ne ile ilgilidir?
a. Çevre sağlığı.
b. İnsan sağlığı.
c. Hayvan sağlığı.
d. Bitki sağlığı.
25. Aşağıdakilerden hangisi çevre sağlığına yardım yollarındandır?
a. Sigara içmek.
b. Gürültü yapmak.
c. Yere tükürmek.
d. Çevremizi temiz tutmak.

KAYNAKÇA

- Alkan, Cevat. Eğitim Teknolojisi "kavram, Kapsam, Süreç, Ortam, İlgören, Uygulama". İkinci Baskı. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1984.
- Aziz, Aysel. Radyo ve Televizyonla Eğitim. Ankara: Sevinç Matbaası, 1982.
- Çilenti, Kâmuran. Eğitim Teknolojisi ve Öğretim. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1984.
- _____. Fen Eğitimi Teknolojisi. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1985.
- _____. Mustafa Ölçün, Hasan Erdoğan, Müride Ölçün, Salim Savcı, ve Nevzat Aköral. İlkokullar için Fen Bilgisi 5. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1987.
- Hızal, Alişan. Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler "Eğitim Teknolojisi Açısından Yaklaşım". Ankara: Sevinç Matbaası, 1983.
- Kaptan, Saip. Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöndemleri. Ankara: Tektaşık Matbaası, 1982.
- Karasar, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi "Kavramlar, İlkeler, Teknikler". Üçüncü Baskı. Ankara: Torunoğlu Dfset, 1981.
- _____. Bilimsel Araştırma Yöntemi "Kavramlar, İlkeler, Teknikler". Ankara: Matbaş, Matbaacılık ve Anbalaj Sanayi, 1982.
- Millî Eğitim Bakanlığı. İlkokul Programı. Ankara: 1979.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitim Araçları Dairesi Başkanlığı, Eğitim Araçları Teşkilatı ve Hizmetleri. Ankara: FRTEM, Baskı İşleri Şubesi, 1983.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı. 1987-1988 Öğretim Yılı Okul Radyosu Takvimi. Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi. Ankara.

Özbilgin Lütfi ve Gülsen Demir. "Okul Radyosu Programlarının Etkililiği, Malatya Merkez İlçe Öğretmenleri Üzerinde Yapılmış Bir Araştırma". Yayınlanmamış Araştırma Raporu. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. Malatya, 1984.

TRT Yayın Plânlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı. Ankara Radyo ve Televizyon Programları Kamu Oyu Araştırması. TRT Basılı Yayınlar Müdürlüğü. Ankara: 1984.